

PROGRAMA DE PSIHOLOGIE PENTRU EXAMENUL DE DEFINITIVARE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNT, Profesori de psihologie

A. Prezentare generală; concepție și competențe fundamentale ale domeniului de specializare

Noua **Programă generală pentru examenele de definitivare în învățământ sau de obținerea gradului didactic II la disciplina PSIHOLOGIE și METODICA PREDĂRII PSIHOLOGIEI** este gândită astfel încât să ofere profesorilor un ansamblu de repere fundamentale în structurarea cunoștințelor generale de psihologie și metodică predării psihologiei la nivel liceal

Prezenta programă reprezintă baza necesară pentru evaluarea competențelor generale și specifice ale profesorului care predă psihologia la nivel liceal. Dat fiind că, pe lângă pregătirea științifică, profesorul de psihologie trebuie să dovedească și pregătire metodică-didactică programa de pregătire pentru examenele de definitivare și gradul II în învățământ cuprinde și teme specifice domeniului metodicii predării psihologiei.

Prezenta programă este structurată în baza diferențierilor realizate de experții în domeniu între competențele majore, cu mai multe tipuri de competențe asociate fiecărui tip major, respectiv:

- 1) transversale/generice –cognitive, sociale/interpersonale și de dezvoltare personală;
- 2) profesionale – generale și de specialitate.

Competențele majore cu tipurile de competențe asociate lor reprezintă obiectivele perfecționării profesionale pe care o realizează cadrele didactice prin pregătirea pentru examenele de definitivare și de obținere a gradului II și I în învățământ.

Programa pentru examenele de definitivare în învățământ la disciplina PSIHOLOGIE și DIDACTICA PSIHOLOGIEI vizează următoarele categorii de competențe :

- (1) **pedagogice** – perfecționarea abilităților candidaților de a proiecta, conduce și evalua procesul de instruire, în armonie cu procesele de cunoaștere, asistare și intervenție specializată a dezvoltării personalității elevilor;

(2) psiho-pedagogice – dezvoltarea capacității și abilității de cunoaștere și consiliere a elevilor, de cunoaștere a diferențelor individuale în învățare în ideea abordării diferențiate a acestora în contextul intervenției instructiv – formative pe care o realizează.

(3) psiho-sociale – dezvoltarea abilităților de proiectare a strategiilor de stimulare, control și monitorizare a interacțiunilor sociale cu elevii și cu grupurile școlare;

(4) manageriale – dezvoltarea abilităților de planificare, organizare și conducere a clasei de elevi/ grupurilor de copii, elevi, tineri și adulți, se stimulare a relațiilor interpersonale pozitive

(5) instituționale – dezvoltarea abilităților de a iniția și promova inovațiile la nivelul școlii, de a se angaja în relații de parteneriat socio-educational cu familia, cu alte instituții și organizații care au responsabilități educaționale;

(6) managementul carierei - dezvoltarea și afirmarea propriului stil de instruire și de viață profesională, dezvoltarea profesională continuă

Particularizând la domeniul predării psihologiei la nivel liceal, examenele de definitivat în învățământ au în vedere evaluarea/testarea următoarelor categorii de competențe:

Competențe generale

- (1.)Deprinderi intelectuale specifice profilului de cunoaștere socio-uman
- (2.)Deprinderi specifice managementului eficient al învățării în școală
- (3.)Responsabilitate socială și deprinderi de acțiune în situații - problemă specifice activității didactice

Competențe specifice

Competențele specifice vizate prin programa pentru examenul de definitivare în învățământ sunt:

- a. competențe privind cunoașterea, înțelegerea și de utilizarea operațională adecvată a conceptelor psihologice:

- să discrimineze și identifice fapte, procese și concepte specifice domeniului psihologiei generale;
 - să definească și explice fapte, fenomene, procese, specifice psihologiei utilizând aparatul conceptual și vocabularul de specialitate.
- b. abilități de explicare și de interpretare a ideilor, concepțiilor, modelelor, teoriilor și paradigmelor în domeniul psihologiei:
- să demonstreze, elaboreze, rezolve situații specifice domeniului psihologiei generale;
 - să interpreteze din perspectiva psihologiei rezultatele analizei diferitelor cercetări și puncte de vedere studiate.
- c. competențe de tip practic - aplicativ și de transfer, verificabile în proiectarea, conducerea și evaluarea activităților de învățare, în utilizarea unor metode, tehnici și instrumente coerente de autocunoaștere și de reflexivitate profesională:
- să analizeze aspectele diferențiale ale psihologiei actorilor câmpului școlar;
 - să demonstreze abilități de soluționare a unor situații specifice activității didactice;
 - să poată aborda complex problemele însușirii cunoștințelor de psihologie de către elevi;
 - să-și perfecționeze abilitățile de comunicare și interacțiune cu elevii;
 - să sprijine eficient elevii în procesul dezvoltării lor personale.
- d. competențe privind stimularea conduitei creativ-inovative în domeniul cunoașterii psihologice
- să identifice sursele bibliografice necesare studiului individual al elevilor;
 - să desfășoare cercetări personale în domeniul psihologiei;
 - să fie capabili să analizeze în profunzime conceptele psihologice și să le raporteze la realitatea vieții psihice a elevilor

Acestor competențe li se asociază un registru bogat de **valori, atitudini și conduite** specifice profesiei didactice, care, de asemenea, constituie obiect al evaluării profesionale.

Integrate în registrul de scopuri, obiective și ținte acest registru de valori, atitudini și conduite cuprinde explicit:

- Dezvoltarea responsabilității sociale și profesionale
- Dezvoltarea competenței pedagogice
- Valorificarea optimă a propriului potențial intelectual și de intervenție
- Dezvoltarea atitudinilor pozitive față de învățare în general și față de învățarea psihologiei în particular

Examenul de definitivare în învățământ va avea în vedere testarea operativă a relevanței pregătirii inițiale pentru cariera didactică, din perspectiva competențelor, a atitudinilor și a valorilor prezentate anterior.

Obiectivele generale ale pregătirii examenului de DEFINITVAT în învățământ

1. Aprofundarea pregătirii psihologice generale;
2. Îmbogățirea fondului general de informații (identificarea și parcurgerea a noi surse de informație);
3. Dezvoltarea competențelor de organizare și sistematizare a unui volum bogat de cunoștințe;
4. Îmbogățirea conținutului lecțiilor predate.

Concepția, principiile și criteriile care stau la baza selecției prezentei tematici sunt următoarele:

- a) precizia conceptual lingvistică a terminologiei de specialitate;
- b) coerența, articularea și forța explicativă a teoriilor și modelelor explicative ale psihologiei generale;
- d) consensualitatea specialiștilor din domeniul, exprimată la nivel instituțional sau al comunității științifice, reprezentate de centrele universitare, în cooperare cu beneficiari, cu ofertanți de formare acreditați de MECT;
- e) aplicabilitatea cunoștințelor de psihologie generală din perspectiva nevoilor de cunoaștere și înțelegere ale elevilor cu care cadrul didactic lucrează și/sau interacționează;

f) adecvarea la parcursurile reformei curriculare și adaptabilitatea la contexte profesionale, socioculturale, economice și tehnologice în schimbare

Tematică generală

PSIHOLOGIE și DIDACTICA PSIHOLOGIEI

1. Psihologia ca știință

- 1.1. Unitate și diversitate în psihologie.
- 1.2. Locul psihologiei în sistemul științelor
- 1.3. Statutul profesiei de psiholog
- 1.4. Codul deontologic al profesiei de psiholog

2. Obiectul psihologiei.

- 2.1. Factorii care explică diferențele între școlile psihologice cu privire la obiectul de cercetare al psihologiei
- 2.2. Nevoia de sinteză. Constatări concludive cu privire la obiectul psihologiei.

3. Natura psihicului uman

- 3.1. Complexitatea psihicului: psihicul ca funcție a creierului; psihicul ca formă a vieții de relație; psihicul ca re-producere a realității naturale; condiționarea și determinarea socio-istorică și socio-culturală a psihicului uman

4. Ipotezele psihicului

- 4.1. Definirea și caracterizarea psihologică a conștiinței; funcțiile conștiinței
- 4.2. Subconștientul ca ipoteză a psihicului; caracteristici și roluri ale subconștientului
- 4.3. Inconștientul: definire, natura, roluri

5. Mecanismele cognitive ale psihicului uman

- 5.1. Mecanisme cognitive senzoriale. Senzațiile – definire, mecanisme, proprietăți. Percepția - definire și caracterizare generală; legile procesului perceptiv; percepțiile complexe. Relațiile dintre senzații și percepții. Reprezentarea ca proces și ca imagine mentală secundară. Proprietățile reprezentărilor. Relația dintre percepții și reprezentări.
- 5.2. Mecanismele cognitive complexe. Definirea și caracterizarea generală a gândirii. Relația inteligență – gândire. Conceptualizarea. Înțelegerea. Rezolvarea problemelor.

Memoria și rolurile ei în viața psihică umană. Memoria, inteligența și reușita școlară. Imaginația, locul și rolul său în viața psihică umană. Formele principale ale imaginației: reproductivă, creativă și visul de perspectivă.

6. Mecanismele stimulat-energizante ale psihicului uman

- 6.1. Definirea și caracterizarea generală a motivației. Formele și structurile motivaționale.
- 6.2. Definirea și caracterizarea afectivității. Procesele afective superioare: caracterizare. Rolurile afectivității în viața și activitatea omului.

7. Mecanismele reglării psihice.

- 7.1. Limbajul ca mecanism reglator implicat în desfășurarea tuturor proceselor psihice. Formele limbajului
- 7.2. Atenția: definire și caracterizare. Formele atenției și implicarea lor în învățarea școlară; dezvoltarea însușirilor atenției.
- 7.3. Voința: definire și caracterizare generală. Relația efort voluntar – obstacol.

8. Personalitatea

- 8.1. Structura și dimensiunile personalității: dinamico-energetică, instrumentală, transformativ-creatoare, relațional – valorică.
- 8.2. Personalitatea și relațiile interpersonale. Comportamente și atitudini prosoziale.

9. Probleme de metodica a predării psihologiei

- 9.1. Psihologia ca obiect de învățământ. Locul și rolul psihologiei în sistemul de discipline de studiu în școală. Sarcinile și responsabilitățile specifice ale profesorului de psihologie.
- 9.2. Particularitățile demersului metodic în predarea psihologiei în liceu. Relația finalități – scopuri – obiective în predarea psihologiei în liceu. Obiectivele predării-învățării psihologiei în liceu; operaționalizarea obiectivelor. Forme de organizare a procesului instructiv la obiectul psihologie.
- 9.3. Proiectarea didactică în activitatea profesorului de psihologie. Etape ale proiectării didactice; exigențe ale proiectării lecției de psihologie. Tipuri de lecție și evenimentele lor. Selectarea și utilizarea creativă a informațiilor în proiectarea demersurilor didactice; manualul și bibliografia. Fișa unor proiecte didactice.
- 9.4. Particularități ale predării lecției la psihologie. Strategii didactice specifice predării psihologiei. Metode, mijloace și materiale didactice folosite în predarea psihologiei.

Strategii și modalități de integrare a activităților individuale și de grup la lecția de psihologie

9.5. Particularități ale evaluării rezultatelor învățării la psihologie. Strategii de evaluare; aplicații la domeniul psihologiei. Forme, modalități și tehnici de evaluare a rezultatelor învățării la psihologie. Locul și rolul instrumentelor psihodiagnostice în evaluare.

9.6. Comunicarea profesor-elev. Particularitățile personalității profesorului și comportamentul didactic.

BIBLIOGRAFIE

1. Albulescu, I., Albulescu M. (2000). *Predarea și învățarea disciplinelor socio-umane*, Iași: Polirom.
2. Allport, G.W. (1991). *Structura și dezvoltarea personalității*, București:EDP.
3. Atkinson, R.L., Atkinson, R.C., Edward E.Smith, Daryl J.Bem, (2002), *Introducere în psihologie*, București: Editura Tehnică.
4. Bonchiș, E. (1999). *Metodica predării psihologiei în liceu*. Oradea: Ed. Imprimeriei de Vest.
5. Coașan, A. (2000). *Metodica predării psihologiei*. Timișoara: Ed. Augusta.
6. Cocoradă, E. (2006). *Didactica Psihologiei*. Brașov: Ed. Universității Transilvania.
7. Cosmovici, A., (1996), *Psihologie generală*, Iași: Editura Polirom.
8. Crașovan, F., Vulcea-Macsinga, I. (1999). *Profesor pentru elev, elev pentru profesor*. Timișoara: Ed. Mirton.
9. Crețu, T.(2001). *Psihologie generală*, București: Editura Credis.
10. Golu, M. (2006). *Bazele psihologiei generale*, București: Editura Universitară.
11. Lieury, A. (1996). *Manual de psihologie generală*, București Ed.Antet.
12. Malim, T. (1999). *Procese cognitive*, București: Editura Tehnică
13. Mânzat, I., (1999). *Psihologia sinergetică. În căutarea umanului pierdut*, București: Ed. PRO HUMANITATE.
14. Marcus, S. (coord.) (1999). *Competența didactică – perspectivă psihologică*. București: Ed.All.
15. Mecu, C. (2003). *Eu, profesor ?! Eu? ...Profesor! Introducere în psihologia educației*. București: Arhiepiscopia romano-catolică.

16. Mitrofan, N. (1997). *Testarea psihologică a copilului mic*, București: Ed. Mihaela Press S.R.L.
17. Mitrofan, N. (2005). *Testarea psihologică. Inteligența și aptitudinile*. Iași: Editura Polirom.
18. Mucchielli, A. (1996). *Noua psihologie*, București: Ed. Științifică.
19. Neacșu, I. (1999). *Instruire și învățare. Teorii, modele, strategii*, București: E.D.P.
20. Parot, F; Richelle, M, (1995). *Introducere în psihologie*, București Ed. Humanitas.
21. Piéron, H. (2001). *Vocabularul psihologiei*, București: Ed. Univers Enciclopedic
22. Podar, T., Coșan, A. (2002). *Didactica psihologiei*. Iași: Polirom.
23. Radu, I., Druțu, I., Mare, V., Miclea, M., Podar, T., Preda, V., (1991). *Introducere în psihologia contemporană*, Cluj-Napoca Editura Sincron.
24. Reuchlin, M. (1999). *Psihologie generală*, București: Ed. Științifică.
25. Sălăvăstru, D., (1999). *Didactica psihologiei. Perspective teoretice și metodice*. Iași: Editura Polirom.
26. Stan, E. (1999). *Profesorul între autoritate și putere*. București: Ed. Teora.
27. Zlate, M. (1999). *Psihologia mecanismelor cognitive*, Iași: Ed. Polirom.
28. Zlate, M., (2000). *Introducere în psihologie*, Iași: Ed. Polirom.
29. Zlate, M. (2001). „Trei psihologii”, în ZLATE.M. (coord.), *Psihologia la răspântia mileniilor*, Iași: Ed. Polirom.
30. Zlate.M. (coord.) (2001). *Psihologia la răspântia mileniilor*, Iași: Ed. Polirom.
31. Zlate, M. (2003). *Eul și personalitatea*, Iași: Ed. Polirom.
32. Zlate, M., (2006). *Fundamentele psihologiei*, București: Editura Universitară.

Adrese Web

<http://psychclassics.yorku.ca/Cronbach/Disciplines/>

<http://psychclassics.yorku.ca/links.htm>

<http://www1.umn.edu/ohr/teachlearn/tutorials/powerpoint/resources.html>

<http://allpsych.com/psychology101/contents.htmlxx>